



**מדינת ישראל**  
משרד החינוך - מינהל חברה ונוער  
תחום קידום נוער

## **חוקי נוער**

**חוקים, נהלים וחומרי עזר לעובדי קידום נוער**

**(מהדורה שנייה)**

**עורך: ד"ר אילן שמש**

אייר התשס"ח

מאי 2008

עריכה: ד"ר אילן שמש

עריכה לשונית: אמנון ששון

הפקה: עמליה לואין, כרמלה אפטקר

עיצוב: סטודיו "שחר שושנה" מקבוצת "סקורפיו 88"

הוצאה לאור: מתי הפרסומים, משרד החינוך





## תוכן העניינים

5	פתח דבר
9	מבוא
13	אמנה בדבר זכויות הילד
31	<b>א. חוקים העוסקים בנער ובמערכת החינוך</b>
33	1. חוק לימוד חובה, תש"ט – 1949 (כולל תיקון עד כיתה י"ב)
45	2. מטרות החינוך הממלכתי מתוך: חוק חינוך ממלכתי, תשי"ג – 1953
46	3. יישום חינוך חינם לפי החוק לנוער מנותק – חוזר מנכ"ל, תשנ"ב – 1992
48	4. חוק זכויות התלמיד, התשס"א – 2000
52	5. קווים מנחים לעובדי קידום נוער
53	<b>ב. חוקים העוסקים בנער ובעבודה</b>
55	1. חוק עבודת הנוער, תשי"ג – 1953
72	2. חוק החניכות, תשי"ג – 1953
77	3. קווים מנחים לעובדי קידום נוער
79	<b>ג. חוקים העוסקים בנער ובמשפחה</b>
81	1. חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב – 1962
92	2. חוק הנוער טיפול והשגחה, תש"ך – 1960
102	3. חוק למניעת אלימות במשפחה, תשנ"א – 1991
106	4. עבירות כלפי קטינים ונכים (מתוך חוק העונשין, תשל"ז – 1977)
108	5. חסרי ישע, חובת דיווח
111	6. חוק גיל הנישואין, תשי"ו – 1950
113	7. הפסקת הריון (מתוך חוק העונשין, תשל"ז – 1977)
116	8. קווים מנחים לעובדי קידום נוער (כולל תיאור מקרים)

119	<b>ד. חוקים העוסקים בעבריינות נוער</b>
121	1. חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), תשל"א – 1971
134	2. תקנות העמדת עבריינים במבחן (שירותי המבחן) תשי"ט – 1959
136	3. פקודת המבחן (נוסח חדש), תשכ"ט – 1969
138	4. חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים, תשמ"א – 1981
141	5. הימנעות מפתיחה וסגירה של תיקים
143	6. פקודת הסמים המסוכנים (נוסח חדש), תשל"ג – 1973
146	7. איסור מכירת משקאות משכרים לקטין (מתוך: חוק העונשין, תשל"ז – 1977)
147	8. איסור אחזקת אגרופן או סכין שלא כדין (תיקון לחוק העונשין תשס"א)
148	9. עבודת המשטרה עם הנוער
150	10. הסנגוריה הציבורית – מידע לנאשם הקטין ולבני משפחתו
153	11. קווים מנחים לעובדי קידום נוער
155	<b>ה. חוקים, נהלים וחומר עזר – לעובדי קידום נוער</b>
157	1. חוקים והנחיות בנושא שמירת והעברת מידע
157	· חוק חופש המידע התשנ"ח – 1998
166	· חוק הגנת הפרטיות התשמ"א – 1981
183	· קווים מנחים לעובדי קידום נוער בהעברת מידע פלילי
187	2. חוקים והנחיות בנושא חשיפת ילדים ובני נוער בתקשורת
187	· מבוא
187	· מקבץ הוראות מחוקים שונים
189	· עשרת איסורי הפרסום
190	· קווים מנחים לעובדי קידום נוער
191	3. חוק למניעת העסקת עברייני מין במוסד המכוון למתן שירותים לקטינים
193	4. הקוד האתי של עובדי קידום נוער בישראל (העמותה לפיתוח מקצועי של העובד החינוכי-טיפולי וקידום הנוער בישראל)



## פתח דבר

5

לעובדי הנוער ועובדי קידום נוער,  
למדריכים ולמורים בהיל"ה שלום!

לעיונכם ושימושכם הופקה המהדורה השנייה והמעודכנת של החוברת: "חוקי נוער - מדריך לעובדי נוער בישראל".

הפרסום שהוא יוזמה של תחום קידום נוער במינהל חברה ונוער, מרכז עבורכם את מגוון החוקים וההנחיות הנוגעות בצורה ישירה או עקיפה בבני הנוער או בעבודת נוער.

חוקים אלו מהווים עבורנו את המסגרת המחייבת והמכוונת לזכויות והחובות של בני הנוער ושלנו, וכוללים לצידם קווים מנחים לקבלת החלטות ולהפעלת שיקול דעת חינוכי-טיפולי של עובדי קידום הנוער בעבודתם.

אני תקווה שחוברת זו שאליה צירפנו הפעם את הקוד האתי של עובדי קידום נוער בישראל, תשמש אתכם בצורה הטובה והיעילה בעבודתכם הקשה והמורכבת עם בני הנוער בישראל.

בברכה ובהצלחה

חיים להב

מנהל תחום קידום נוער

משרד החינוך - מינהל חברה ונוער





”חנוך לנוער על פי דרכו  
גם כי יזקין לא יסור ממנה”  
(משלי כ”ב 6)

לעובדי קידום הנוער במדינת ישראל נודעת חשיבות רבה במערכות החינוך, הרווחה והמשפט בעבודתם למען שלום הנוער, ביטחוננו וטובתו. יש ועבודתם מיועדת למניעת הידרדרות לעבריינות ויש ותרומתם בהחזרת נוער עבריין למוטב והעלאתו על דרך הישר. חזקה על עובדי קידום הנוער, שבטרם כניסתם לתפקידם החיוני והמבורך, לאחר שנמצאו ראויים לו, עוברים הם הכשרה מתאימה והשתלמויות שמוסיפות להם דעת וידע. המדריך שלפנינו נועד לשמש אך כלי עזר בידי עובדי קידום הנוער במילוי תפקידם היום יומי והימצאותו בהישג ידם לשימוש מידי תקל עליהם במלאכתם. למותר לציין, שכל החפץ להעמיק ולדרוש, יוסיף ויעיין גם במקורות אחרים, דוגמת אלה המובאים ברשימה הביבליוגרפית. ברוכים יהיו יוזמי הרעיון להוצאת מדריך זה ומי ייתן ותחזקנה ידיהם גם בעתיד לבוא בשמירת עדכונו, בהתחשב בתיקוני החקיקה הנעשים מעת לעת.

**ה ש ו פ ט חיים נחמיאס**  
**מתוך המהדורה הראשונה, תשנ”ג**

**הערה:**

**לפני שפועלים על פי החוק יש לפנות אל החוק עצמו. תקציר החוק אינו מהווה משום חוות דעת משפטית ולכן מומלץ לפנות אל יועץ משפטי במידה והדבר נדרש.**







## מבוא

חוקי נוער, אשר עוסקים בחייהם של קטינים, נובעים מעקרון טובת הילד ומעוגנים במימוש זכויותיו.

עקרון טובת הילד הוא עיקרון-על, שנובע מתפיסה חברתית, לפיה:

1. טובתו של הילד עומדת מעל לכל.
2. הילד אינו מסוגל להיות אחראי באופן בלעדי לעצמו, לדאוג לכל זכויותיו ולהבין תמיד מהי טובתו.

"טובת הילד" כערך חברתי עליון השפיעה על חדירתם של מרכיבים שיקומיים-טיפוליים לחוקים רבים, וגרמה למחוקק לתת לאלמנטים אלה מקום מרכזי בשיקוליו. למשל: חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), תשל"א - 1971, אשר מושתת על שיקולים מן הסוג הזה, הן בעצם ההפרדה בין עבריין קטין לבין עבריין בוגר והן בהגדרת העונשים ודרכי הטיפול הייחודיים לקטינים. עקרון טובת הילד מקנה לחברה גם את האפשרות לנקוט במקרים מסוימים התערבות כופה על הקטין. לדוגמה: חוק הנוער (טיפול והשגחה), תש"ך - 1960, אשר קובע מיהו קטין בסיכון ומאפשר למוסדות החברה לכפות עליו טיפול גם בניגוד לרצונו. זכויות הילד, אשר הוכרו ומוסדו באמנה בינלאומית על ידי עצרת האו"ם בסוף שנת 1989, משקפות את מחויבותה של החברה להתפתחותם התקינה של ילדים ובני נוער - החל מזכותם הבסיסית למזון ולהגנה, דרך החובה המוטלת על המדינה לאפשר להם ללמוד וכלה בהסדרת זכויותיהם במסחר ובתקשורת.

קדמון<sup>\*</sup> רואה את המושג "זכויות הילד" כמשולב בהתפתחותם של חוקי הנוער. הוא מפרט, בהקשר זה, ארבע תקופות עיקריות:

**התקופה הראשונה** - עד המאה ה-17, בה היה מקובל ברוב החברות בעולם לראות בילד רכוש של הוריו. הילד הוגדר, גם חוקית, כרכוש הבלעדי של הוריו והיחס אליו היה כאל רכוש. כבר במשפט העברי הקדום בולטת בהקשר זה פרשת בן סורר ומורה: "כי יהיה לאיש בן סורר ומורה, איננו שומע בקול אביו ובקול אמו, ויסרו אותו ולא ישמע אליהם, ויתפשו בו אביו ואמו והוציאו אותו אל זקני עירו... ורגמוהו כל אנשי עירו באבנים ומת, ובערת הרע מקרבך, וכל ישראל ישמעו ויראו" (דברים, כא 18).

\* קדמון (1990). זכויות הילד - התפתחותן ההיסטורית ועיגון בחוק הישראלי, סקירה חודשית, עמי 31-42.

בשנת 1646 נחקק במסצ'וסטס שבארה"ב חוק שקבע, כי להורים יש זכות לפנות לבית המשפט ולטעון שילדם עיקש, מרדן או אינו מציית לקולם, ואז - על פי החוק - היה בית המשפט יכול להעניש את הילד, כולל עונש מוות.

במאה ה-16 חוקק צ'ארלס החמישי, מלך אנגליה, את חוק אישור הקבצנות, לפיו נאסר על קבצנים לקבץ נדבות, אלא אם היה להם רישיון מיוחד. בחוק זה היה חריג אחד: האיסור על הקבצנות היה מוחלט, להוציא ילדים, שלהם הותר לקבץ נדבות. אין ספק, כי היה זה תקדים חשוב ומיוחד, ובו לראשונה הוקנתה זכות נפרדת לילדים בתור שכאלה.

**התקופה השנייה -** במאות ה-18 וה-19, בהן החלו להתגבש מערכות חוקיות נפרדות לילדים. כך, למשל, קיימת התייחסות נפרדת לעבודת ילדים, בחוק שבא להסדיר זכויות של עובדים באנגליה, ובו נקבע שאסור להעביד ילד למעלה מ-12 שעות ביום.

בשנת 1899 נוסד באילינוי שבארה"ב בית משפט נפרד לנוער, ששיקף לראשונה תפיסה, לפיה צריך להתייחס אל הילד בהגנה משפטית נפרדת ומיוחדת.

**בתקופת השלישית -** מראשית המאה ה-20 ועד שנות ה-70 הוכר הילד כישות משפטית נפרדת בעניינים מסוימים, ובוודאי כאישיות בפני עצמה ולא כרכוש הוריו.

שינוי זה מתבטא בשלושת המסמכים הבאים, שכולם מכוונים לטובתו של הילד.

1. מגילת זכויות הילד, שפורסמה בג'נבה ב-1924.

"1924, Declaration on the rights of the child - declaration of Geneva"

2. ההכרזה לכל באי העולם בדבר זכויות האדם, שהתקבלה בעצרת האו"ם ב-1948.

"Universal declaration of human rights"

3. ההכרזה על זכויות הילד, שהתקבלה בעצרת האו"ם ב-1959.

"U.N. declaration on the rights of the child"

**התקופה הרביעית -** משנות ה-70 ועד היום, בה קמו והתפתחו, בעיקר בארה"ב ובאנגליה, תנועות שלחמו למען זכויות ילדים, לא רק במובן של הגנה מפני ניצול אלא גם במשמעות הרחבה יותר של זכויות אזרח.

תנועות שונות, בהן ארגונים של ילדים ובני נוער, תבעו זכויות כמו חופש ביטוי, פרטיות, סודיות וזכות התארגנות לאוכלוסייה זו.

מדינת ישראל נמנית עם המדינות המפותחות בעולם מבחינת היקפה של התחיקה הסוציאלית בכלל ושל חוקי הנוער בפרט.

שלא כמו בבריטניה, שם ניסו לאחרונה לשלב את עיקרי החוקים הנוגעים להגנת הילד וזכויותיו בהוראת



## תבוא

11

חוק אחת (Children's Act), בישראל פזורים הנושאים העוסקים באופן ישיר ובלעדי בקטינים ובהגנה על חייהם ועל רווחתם במערכת ענפה ומסועפת של חוקים. בתחיקה הישראלית בולטת אפוא התייחסות לילדים ולבני נוער באמצעות מספר רב מאוד של חוקים ותקנות.

ב-4 באוגוסט 1991 אישרה ישראל את הצטרפותה לאמנה הבינלאומית לזכויות הילד של האומות המאוחדות ובכך הכירה בזכויות הבסיסיות של כל ילד ובמכלול החובות שיש למדינה כלפי ילדים (ראה פירוט האמנה בהמשך).

החוקים שקובצו בחוברת זו, נועדו לסייע לעובדי קידום נוער במגעייהם עם אוכלוסיית הקטינים מתוך ראייה מרכזית של טובת הילד ושמירה על זכויותיו.

**מקור:** אבי שחף - עורך המהדורה הראשונה, תשנ"ג

**תוספות:** ד"ר אילן שמש





## אמנה בדבר זכויות הילד

נתקבלה על-ידי עצרת האומות המאוחדות ביום 20 בנובמבר, 1989  
אושררה על ידי ישראל ביום 4 באוגוסט, 1991

### מבוא

המדינות החברות באמנה זו:

בסוברן כי בהתאם לעקרונות המוצהרים במגילת האומות המאוחדות, הכרה בכבודם ובזכויותיהם השוות והבלתי-ניתנות-לערעור של כל בני משפחת אנוש הנה היסוד לחופש, לצדק ולשלום בעולם.

בשימין אל לבן כי עמי האומות המאוחדות אישרו במגילת הארגון מחדש את אמנותם בזכויות אנוש הבסיסיות ובכבוד האדם וערכו, והחליטו לפעול למען קידמה סוציאלית ושיפור רמת החיים תוך חופש גדול יותר,

בהכירן כי האומות המאוחדות, בהצהרה האוניברסאלית בדבר זכויות האדם ובאמנות בינלאומיות על זכויות האדם הצהירו והסכימו שכל אחד זכאי לכל הזכויות המובעות בהן, ללא הבדל מכל סוג שהוא, כגון גזע, צבע, מין, שפה, דת השקפה פוליטית או אחרת, מוצא לאומי או חברתי, רכוש, לידה, או מעמד.

בהזכירן כי בהצהרה האוניברסאלית בדבר זכויות האדם הצהירו האומות המאוחדות כי הילדות זכאית לתשומת לב ולסיוע מיוחדים.

בהיותן משוכנעות כי המשפחה, כקבוצת יסוד לחברה וכסביבה טבעית להתפתחותם ורווחתם של כל בניה, ובפרט הילדים, מן ההכרח כי יובטחו לה הבטחה וסיוע, ככל הנדרש, באופן שתוכל לשאת במלוא אחריותה בתוך הקהילה.

בהכירן כי הילד, לשם פיתוח אישיותו המלא וההרמוני, מן הראוי כי יגדל בסביבה משפחתית, באווירה של אושר, הבנה ואהבה,

בסוברן כי הילד ראוי להכנה מלאה לקראת חיים עצמאיים בחברה, ולחינוך ברוח האידיאלים המובעים במגילת האו"ם ובמיוחד ברוח השלום, הכבוד, הסובלנות, החופש, השוויון והסולידריות,

בהטעמן כי הצורך להקדיש לילד תשומת לב מיוחדת הובע בהצהרת ג'נבה בדבר זכויות הילד משנת 1924, ובהצהרה בדבר זכויות הילד שאומצה על-ידי העצרת הכללית ב-20 בנובמבר 1959, והוכר בהצהרה האוניברסאלית בדבר זכויות האדם, באמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות (במיוחד בסעיפים 23, 24) באמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, סוציאליות ותרבותיות (במיוחד בסעיף 10), וכן בחוקי יסוד של סוכנויות מיוחדות וארגונים בינלאומיים העוסקים ברווחת הילד, ובמסמכים הנוגעים בדבר, בהזכירן כי "בשל אי-בגרותו הפיזית והנפשית, זקוק הילד לביטחונות והשגחה מיוחדים, לרבות הגנה משפטית נאותה בטרם לידה ולאחריה", כפי שצוין בהצהרה בדבר זכויות הילד, בהזכירן את הוראות ההצהרה בדבר עקרונות חברתיים ומשפטיים בנוגע להגנה על ילדים ורווחתם, תוך התייחסות מיוחדת לסידור באומנה ואימוץ במישור הלאומי והבינלאומי, כללי האו"ם הבסיסיים לניהול בתי המשפט לנוער (כללי בייג'ין), וההצהרה בדבר הגנה על נשים וילדים בשעת משבר ומאבק מזוין. בהכירן כי בכל מדינות העולם ישנם ילדים החיים בתנאים קשים במיוחד, וכי ילדים כאלה זקוקים ליחס מיוחד, בשימן אל לבן את חשיבות המסורות וערכי התרבות של כל עם באשר להגנת הילד והתפתחותו ההרמונית, בהכירן את חשיבותו של שיתוף-פעולה בינלאומי לשיפור תנאי החיים של ילדים בכל ארץ ובארצות מתפתחות בפרט, הסכימו להלן:

## חלק 1

### סעיף 1

לצרכי אמנה זו, ילד פירושו כל יצור אנוש מתחת לגיל שמונה-עשרה, בלתי אם נקבע גיל הבגרות קודם לכן על פי הדין החל על הילד.

### סעיף 2

א. המדינות החברות יכבדו ויבטיחו את הזכויות המפורטות באמנה זו לכל ילד שבתחום שיפוטם, ללא הפליה משום סוג שהוא, ללא קשר עם גזע, צבע, מין, שפה, דת, השקפה פוליטית או אחרת, מוצא לאומי, אתני, או חברתי, רכוש, נכות, לידה או מעמד אחר, בין אם של הילד, ובין אם של הוריו או אפוטרופסו החוקי.

ב. המדינות החברות ינקטו בכל האמצעים המתאימים להבטיח כי הילד מוגן מפני כל צורה של הפליה או ענישה על-יסוד מעמדם, פעילויותיהם, השקפותיהם, או אמונותיהם של הורי הילד, אפוטרופסו החוקיים, או בני משפחתו.



### סעיף 3

- א. בכל הפעולות הנגועות לילדים, בין אם ננקטות בידי מוסדות רווחה סוציאלית ציבוריים או פרטיים ובין בידי בתי משפט, רשויות מינהל או גופים תחיקתיים, תהא טובת הילד שיקול ראשון במעלה.
- ב. המדינות החברות מקבלות על עצמן להבטיח לילד הגנה וטיפול ככל שיידרש לטובתו, תוך התייחסות לזכויות וחובות הוריו, אפוטרופוסים חוקיים או אישיים אחרים האחראיים משפטית לו או לה, ולשם כך ינקטו צעדים מתאימים, תחיקתיים או מינהליים.
- ג. המדינות החברות יבטיחו כי מוסדות ושירותים האחראיים לטיפול או הגנה על ילדים, וכיוצא באלה מיתקנים, יעמדו בתקנים הנקבעים בידי הרשויות המוסמכות, בפרט בתחום הבטיחות, מספר עובדיהם וכשירותם, והפיקוח הנאות.

### סעיף 4

המדינות החברות ינקטו צעדים נאותים, תחיקתיים, מינהליים או אחרים, למימוש הזכויות המוכרות באמנה זו, באשר לזכויות כלכליות, סוציאליות ותרבותיות, ינקטו המדינות החברות אמצעים כאמור, עד מירב המדיה הניתנת על-פי המשאבים שברשותם ומקום שדרוש, במסגרת שיתוף הפעולה הבינלאומי.

### סעיף 5

המדינות החברות יכבדו את אחריותם, זכויותיהם וחובותיהם של הורים, או, מקום שניתן ליישום, של בני המשפחה המורחבת או הקהילה, כנהוג על-פי המסורת המקומית, של אפוטרופוסים חוקיים או של אישים אחרים האחראיים משפטית לילד, על-מנת לספק, באופן המתאים לצרכי הילד המתפתח, הכוונה והדרכה נאותות בהפעלת הזכויות המוכרות באמנה זו.

### סעיף 6

- א. המדינות החברות מכירות בזכותו הטבעית של כל ילד לחיים.
- ב. המדינות החברות יבטיחו עד מירב המידה האפשרית את הישרדות הילד והתפתחותו.

### סעיף 7

- א. הילד יירשם תיכף לאחר לידתו, ותהיה לו מלידתו הזכות להיקרא בשם, הזכות לקבל אזרחות, וככל האפשר הזכות להכיר את הוריו ולהיות מטופל על-ידם.
- ב. המדינות החברות יבטיחו את מימוש זכויות אלה, בהתאם לדיניהם הלאומיים והתחייבויותיהם על-פי המסמכים הבינלאומיים הנוגעים בדבר בתחום זה, ובמיוחד כאשר בהעדרן יהיה הילד חסר אזרחות.

## סעיף 8

- א. המדינות החברות מקבלות על עצמן לכבד את זכותו של הילד לשמור על זהותו, לרבות אזרחות, שם וקשרי משפחה כמוכר בחוק, וזאת ללא התערבות שלא כדין.
- ב. מקום שנשללו מילד כמה ממרכיבי זהותו או כולם, יספקו המדינות החברות סיוע והגנה נאותים, במטרה לכוון מחדש את זהותו בהקדם.

## סעיף 9

- א. המדינות החברות יבטיחו כי ילד לא יופרד מהוריו בניגוד לרצונם, אלא רק כאשר קובעות רשויות מוסמכות, הכפופות לביקורת משפטית, בהתאם לדינים ונהלים הנוגעים לעניין, כי פירוד כאמור נדרש לטובת הילד. קביעה כאמור יכול שתידרש במקרה מסוים, כגון מקרה של התעללות או הזנחת הילד על-ידי הוריו, או כאשר חיים ההורים בנפרד ונדרשת החלטה באשר למקום מגורי הילד.
- ב. בהליכים שעל פי ס"ק א' לסעיף זה, תינתן לצדדים הנוגעים בדבר הזדמנות להשתתף בהליכים ולתת פומבי להשקפותיהם.
- ג. מדינות חברות יכבדו את זכות הילד המופרד מהורה אחד או משניהם לשמור על יחסים אישיים ומגע ישיר עם שני ההורים על בסיס סדיר, זולת אם מנגד הדבר לאינטרסים של הילד.
- ד. מקום שפירוד כאמור נובע מפעולה יזומה על-ידי מדינה חברה, כגון מעצר, מאסר, הגליה, גירוש או מוות (לרבות מוות הנגרם מסיבה כלשהי בעוד מצוי האדם במשמורת המדינה) של אחד או שני הורי הילד, תספק מדינה חברה זו, על-פי בקשה, להורים, לילד, או במקרה מתאים, לבן משפחה אחר, מידע חיוני על מקום המצאות בן(י) המשפחה הנעדר(ים), זולת אם עלול המידע להזיק לרווחת הילד, עוד יבטיחו המדינות החברות כי הגשת הבקשה כאמור לא תגרור תוצאות שליליות לאדם או לאנשים הנוגעים בדבר.

## סעיף 10

- א. בהתאם למחויבותן של מדינות חברות על-פי סעיף 9, ס"ק א', תטופל בקשתו של ילד או של הוריו להיכנס למדינה חברה או לצאת ממנה לשם איחוד משפחה בידי מדינות חברות בצורה חיובית, אנושית ומזורזת. נוסף על כך יבטיחו המדינות החברות כי הגשת בקשה כאמור לא תהיה כרוכה בתוצאות שליליות עבור המבקשים ובני משפחתם.
- ב. ילד אשר הוריו מתגוררים במדינות שונות תהא לו הזכות לקיים על בסיס סדיר, בלתי אם בנסיבות יוצאות מהכלל, קשרים אישיים ומגעים ישירים עם שני הוריו גם יחד. למטרה זו ובהתאם למחויבותן של המדינות החברות לפי סעיף 9, ס"ק ב', יכבדו המדינות החברות את זכותו של הילד ושל הוריו לצאת מכל ארץ שהיא, לרבות הארץ שלהם. ולהיכנס לארץ שלהם. הזכות לצאת מארץ כלשהי תהיה כפופה רק למגבלות הנקבעות בחוק והנחוצות לשמירה על בטחון לאומי, סדר ציבורי (תקנת הציבור), בריאות או מוסר ציבוריים, או זכויות וחירויות הזולת, והעולות בקנה אחד עם זכויות אחרות המוכרות באמנה זו.





### סעיף 11

- א. המדינות החברות ינקטו צעדים כנגד העברה בלתי-חוקית של ילדים מחו"ל, או אי-החזרתם לשם.
- ב. למטרה זו יקדמו המדינות החברות כריתת הסכמים דו-צדדיים, או הצטרפות להסכמים קיימים.

### סעיף 12

- א. מדינות חברות יבטיחו לילד המסוגל לחוות דעה משלו את הזכות להביע דעה כזו בחופשיות בכל עניין הנוגע לו, תוך מתן משקל ראוי לדעותיו, בהתאם לגילו ולמידת בגרותו של הילד.
- ב. למטרה זו תינתן לילד הזדמנות להישמע בכל הליך שיפוטי או מינהלי הנוגע לו במישרין או בעקיפין, באמצעות נציג או גוף מתאים, בצורה המתאימה לסדרי הדין שבדין הלאומי.

### סעיף 13

- א. לילד תהא הזכות לחופש ביטוי: זכות זו תכלול את החופש לבקש, לקבל, ולמסור מידע ורעיונות מכל סוג שהוא ללא התחשבות בגבולות, בעל-פה, בכתב או בדפוס, בצורת אמנות או באמצעי אחר, לפי בחירת הילד.
- ב. הפעלת זכות זו יכול שתהיה כפופה למגבלות מסוימות ובלבד שהן יהיו כאלה הנקבעות בחוק, והדרושות:
  1. כדי לשמור על זכויות של אחרים או על שמם הטוב; או
  2. כדי לשמור על בטחון לאומי, סדר ציבורי (תקנת הציבור), בריאות הציבור או המוסר.

### סעיף 14

- א. המדינות החברות יכבדו את זכות הילד לחופש מחשבה, מצפון ודת.
- ב. המדינות החברות יכבדו את זכויות ההורים וחובותיהם, ומקום שניתן, את זכויות האפוטרופוסים החוקיים לספק הכוונה לילד במימוש זכויותיו באופן המתיישב עם התפתחותו הטבעית.
- ג. החופש לתת ביטוי לדת או לאמונה יהיה כפוף רק למגבלות הנקבעות בחוק והדרושות לשמירה על בטיחות, סדר, בריאות הציבור או המוסר, או על זכויות היסוד והחירויות של הזולת.

### סעיף 15

- א. המדינות החברות מכירות בזכויות הילד לחופש התאגדות ולחופש התקהלות שלווה.
- ב. לא יוטלו מגבלות על מימוש זכויות כאמור, זולת אלה המוטלות על פי חוק והנחוצות בחברה דמוקרטית למען בטחון לאומי או סדר ציבורי (תקנת הציבור) שמירה על בריאות הציבור או על המוסר, או שמירה על זכויות וחירויות הזולת.

## סעיף 16

- א. ילד לא יהא נתון להתערבות שרירותית או בלתי חוקית בפרטיותו, משפחתו, ביתו או תכתובתו, ואף לא לפגיעות שלא כחוק בכבודו ובשמו הטוב.
- ב. לילד זכות להגנת החוק כנגד התערבות או פגיעות כאמור.

## סעיף 17

המדינות החברות מכירות בחשיבות תפקידם של אמצעי התקשורת הממוניים ויבטיחו כי לילד תהיה גישה למידע ולחומר ממגוון מקורות לאומיים ובינלאומיים, במיוחד אלה הנועדים לקידומו החברתי, הרוחני והמוסרי, ולבריאותו הגופנית והנפשית. לצורך זה, יהא על המדינות החברות:

1. לעודד את אמצעי התקשורת הממוניים להפיץ מידע וחומר המועילים לילד מבחינה חברתית ותרבותית, ברוח סעיף 29;
2. לעודד שיתוף פעולה בינלאומי בהפקת מידע וחומר כאמור, חילופי והפצתו, מתוך מגוון מקורות תרבותיים, לאומיים ובינלאומיים;
3. לעודד הפקת ספרי ילדים והפצתם;
4. לעודד את אמצעי התקשורת הממוניים להקדיש תשומת לב מיוחדת לצרכיו הלשוניים של ילד שהוא שייך לקבוצת מיעוט או שהוא מילידי המקום המקוריים;
5. לעודד פיתוח קווי הנחיה מתאימים להגנת הילד מפני מידע וחומר העלולים לזיק לו, בשים לב להוראות סעיפים 13 ו-18.

## סעיף 18

- א. המדינות החברות יעשו כמיטב מאמציהן להבטיח הכרה בעיקרון כי לשני ההורים אחריות משותפת לגידול הילד והתפתחותו. להורים, או לפי העניין, לאפוסטרופסיים החוקיים, אחריות בסיסית לגידול הילד והתפתחותו. בראש מעייניהן תעמוד טובתו של הילד.
- ב. על-מנת להבטיח ולקדם את הזכויות המפורטות באמנה זאת, יתנו מדינות חברות סיוע נאות להורים ולאפוסטרופוסים חוקיים בביצוע מטלותיהם החינוכיות, ויבטיחו את פיתוחם של מוסדות, שירותים ומיתקנים לטיפול בילד.
- ג. המדינות החברות ינקטו צעדים מתאימים להבטיח כי לילדי הורים עובדים תהא הזכות ליהנות משירותי טיפול בילד ומיתקנים המגיעים להם.

## סעיף 19

- א. המדינות החברות ינקטו אמצעים תחיקתיים, מינהלים, חברתיים וחינוכיים מתאימים, על-מנת להגן על הילד מפני אלימות גופנית או נפשית לסוגיהן, ומפני חבלה, פציעה או שימוש לרעה, הזנחה או טיפול רשלני, ניצול את התעללות, ניצול לרבות מיני, שעה שהוא נתון בטיפול הורים, אפוסטרופוסים חוקיים או אדם אחר המופקד על הטיפול בו.



ב. אמצעי הגנה כאמור ראוי כי יכלול, מקום שמתאים, נהלים יעילים ליצירת תוכניות חברתיות הנועדות לספק תמיכה הדרושה לילד ולמופקדים על הטיפול בו, וכן לצורות אחרות של מניעה, ולזיהוי דיווח, העברה, חקירה, טיפול ומעקב של מקרי התעללות בילד כמתואר לעיל, ולפי העניין, למעורבות שיפוטית.

## סעיף 20

- א. ילד אשר באורח זמני או קבוע נשללה ממנו סביבתו המשפחתית, או אשר מירב טובתו מחייב כי לא יושאר בסביבה זו, יהיה זכאי להגנה מיוחדת ולסיוע מצד המדינה.
- ב. המדינות החברות יבטיחו בהתאם לדיניהם הלאומיים טיפול חלופי לילד כאמור.
- ג. טיפול כאמור יכול לכלול, בין היתר, השמה באומנות, "קאפאלה" לפי דיני האיסלם, אימוץ, או לפי הצורך, השמה במוסדות מתאימים לטיפול בילדים. שעה שבוחנים פתרונות, ראוי לשים לב לרציות שברצף חינוכו של ילד, וכן לרקעו האתני, הדתי, התרבותי והלשוני.

## סעיף 21

- מדינות חברות המכירות בשיטת האימוץ ו/או מתירים אותה יבטיחו כי טובת הילד תהיה השיקול המכריע וכן:
1. יבטיחו כי אימוץ הילד יאושר רק ע"י רשויות מוסמכות הקובעות, בהתאם לחוק ולנהלים ישימים, ועל יסוד מידע שייך ואמין, כי ניתן לאשר את האימוץ בשים לב למעמד הילד כלפי הוריו, קרוביו ואפוטרופסיו החוקיים, וכי האנשים הנוגעים בדבר הסכימו מתוך ידיעה מלאה לאימוץ, על יסוד התייעצות במדיה שתידרש.
  2. יכירו כי אימוץ בין-ארצי יישקל כאמצעי חילופי לטיפול בילד, מקום שלא ניתן לשים את הילד במשפחה אומנת או מאמצת, או להסדיר לו טיפול נאות במדינת מוצאו.
  3. יבטיחו כי ילד המועמד לאימוץ בין-ארצי יינהג מביטחונות ותנאים ברמה זהה לאלה הקיימים באימוץ פנימי.
  4. ינקטו בכל האמצעים הנאותים כדי להבטיח כי סידור הילד באימוץ בין-ארצי לא יביא לרווח כספי בלתי הוגן עבור המעורבים בכך.
  5. יפעלו, מקום שמתאים, לקידום היעדים המפורטים בסעיף זה ע"י קביעת הסדרים או הסכמים זז-צדדיים או רב-צדדיים וישתדלו במסגרת זו להבטיח כי השמת הילד בארץ אחרת תבוצע ע"י רשויות או מוסדות מוסמכים.

## סעיף 22

- א. מדינות חברות ינקטו אמצעים מתאימים להבטיח כי ילד המבקש מעמד של פליט או הנחשב כפליט בהתאם לחוקים ולנהלים בינלאומיים או מקומיים יוכל, בין אם הוא מלווה ע"י הוריו או ע"י אדם אחר, בין אם לאו, לקבל הגנה מתאימה וסיוע הומניטארי, תוך מיצוי זכויות מתאימות המפורטות באמנה זו ובמסמכים הומניטאריים שהמדינות האמורות הן צד להם.

ב. למטרה זו יתרמו המדינות החברות את חלקן כראוי בעיניהן למאמצי האומות המאוחדות וארגונים בין-ממשלתיים או לא-ממשלתיים מוסמכים אחרים המשתפים פעולה באומות המאוחדות כדי להגן על ילד כאמור, ולסייע לו, ולהתחקות אחרי הוריו או בני משפחה אחרים של ילד פליט על-מנת לקבל מידע הדרוש לאיחודו מחדש עם משפחתו. במקרים שלא נמצאו הורים או בני משפחה אחרים, תינתן לילד הגנה כלכל ילד אחר אשר סביבתו המשפחתית נשללה ממנו מכל סיבה שהיא, זמנית או לצמיתות, כמפורט באמנה זו.

### סעיף 23

- א. המדינות החברות מכירות בזכותו של ילד שכושרו הנפשי או הגופני לקוי ליהנות מחיים מלאים והוגנים בתנאים המבטיחים כבוד, מקדמים עצמאות ומקילים על השתתפותו הפעילה של הילד בחיי הקהילה.
- ב. המדינות החברות מכירות בזכותו של ילד הלוקה בכושרו לטיפול מיוחד וידאגו, במסגרת המשאבים הזמינים, להעניק לילד ולאחראים לטיפול, את הסיוע המבוקש המתאים למצב הילד ולתנאי קיומם של ההורים או של אנשים אחרים המטפלים בילד.
- ג. מתוך הכרה בדרישות מיוחדות של ילד הלוקה בכושרו יינתן הסיוע המוענק בהתאם לס"ק ב' חנים כל אימת שאפשר, תוך התחשבות במשאביהם הפיננסיים של ההורים או של אחרים המטפלים בילד, סיוע כאמור שתוכנן באופן שיבטיח לילד הלוקה בכושרו קבלת חינוך, גישה אפקטיבית לשירותי בריאות, שיקום, הכשרה לתעסוקה והזדמנויות בילוי, בדרך העשויה להוביל להשתלבות הילד בחברה ולהתפתחותו האישית המלאה, לרבות תרבותית ורוחנית, במידה המרבית.
- ד. המדינות החברות יקדמו, ברוח שיתוף הפעולה הבינלאומי, חילופי מידע מתחום הרפואה המונעת והטיפול הרפואי, הפסיכולוגי והפונקציונאלי בילדים הלוקים בכושרם, לרבות הפצת מידע בדבר שיטות שיקום, חינוך ושירותי הוראה והכוונה מקצועית, וגישה למידע זה, במטרה לאפשר למדינות חברות לשפר את יכולתן ומיומנותן ולהרחיב את ניסיוןן בתחומים אלה. תשומת-לב מיוחדת תינתן בהקשר זה לצרכיהן של ארצות מתפתחות.

### סעיף 24

- א. המדינות החברות מכירות בזכותו של ילד ליהנות מבריאות ברמה הגבוהה ביותר הניתנת להשגה ולאמצעים לטיפול במחלות ושיקום הבריאות. המדינות החברות ישתדלו להבטיח כי משום ילד לא תישלל הגישה לשירותי טיפול ובריאות.
- ב. המדינות החברות יפעלו למימושה המלא של זכות כאמור, ובמיוחד ינקטו אמצעים על-מנת:
1. להקטין תמותת תינוקות וילדים;
  2. להבטיח אספקת סיוע רפואי חיוני וטיפול בריאותי לכל ילד תוך דגש על פיתוח טיפול רפואי ראשוני;



3. להיאבק במחלות ובתת-תזונה, לרבות במסגרת טיפול רפואי ראשוני, בין היתר, באמצעות יישום טכנולוגיה זמינה והספקת מזון מתאים ומזין ומי שתייה נקיים, תוך התחשבות בסכנות ובסיכונים הכרוכים בזיהום סביבתי;
  4. להבטיח שירותי בריאות נאותים לאמהות, לפני הלידה ואחריה;
  5. להבטיח כי כל מגזרי החברה, במיוחד הורים וילדים, זוכים למידע, לחינוך ולסיוע ביישום מידע בסיסי על בריאות הילד והזנתו, היתרונות שבהנקה, בהיגיינה וסניטציה סביבתית, ובמניעת תאונות;
  6. לפתח שירותי רפואה מונעת, הדרכה להורים וכן חינוך לתכנון המשפחה ושירותים לתכנון זה.
- ג. המדינות החברות ינקטו אמצעים יעילים ונאותים לביטול נוהגים מסורתיים המזיקים לבריאותם של ילדים.
  - ד. המדינות החברות מתחייבות לקדם ולעודד שיתוף פעולה בינלאומי במטרה להשיג בהדרגה מימוש מלא לזכות המוכרת בסעיף זה. בהקשר זה תינתן תשומת-לב מיוחדת לצרכיהן של ארצות מתפתחות.

## סעיף 25

המדינות החברות מכירות בזכות הילד המושם על ידי רשויות מוסמכות לצרוך סיעוד או טיפול בבריאותו הגופנית או הנפשית, לביקורת תקופתית של הטיפול הניתן לו ושל שאר הנסיבות הנוגעות להשמתו כאמור.

## סעיף 26

- א. המדינות החברות יכירו בזכותו של ילד ליהנות מביטחון סוציאלי, לרבות ביטוח סוציאלי, וינקטו אמצעים להשיג את מימושה המלא של זכות זו בהתאם לדיניהן הלאומיים.
- ב. יש להעניק הטבות כאמור מקום שראוי, תוך התחשבות במשאבי הילד, במצבו ובמצב האנשים האחראיים למחייתו וכן בשיקולים אחרים הנוגעים לבקשת הטבות המוגשת ע"י הילד או מטעמו.

## סעיף 27

- א. המדינות החברות מכירות בזכותו של כל ילד לרמת חיים ההולמת את התפתחותו הגופנית, הנפשית, הרוחנית, המוסרית והחברתית.
- ב. להורי הילד או לאחרים האחראים לו האחריות הראשונית להבטיח, ככל שמאפשרים יכולתם ואמצעיהם הכספיים, את תנאי המחיה הנדרשים להתפתחות הילד.

ג. המדינות החברות, בהתאם לתנאיהן הלאומיים ואמצעיהן, ינקטו צעדים נאותים לסייע להורים ולאחראים לילד לממש זכות זו, ויספקו במקרה הצורך עזרה חומרית ותוכניות סיוע, במיוחד באשר לתזונה, ביגוד ודיור.

ד. המדינות החברות ינקטו צעדים נאותים להבטיח גביית מזונות עבור הילד מאת הוריו או מאת אנשים אחרים הנושאים באחריות כספית לגביו, הן בתחום המדינה והחברה, והן מחוצה לה. מקום שאדם הנושא באחריות כספית לילד מתגורר במדינה אחרת מזו של הילד, יקדמו המדינות החברות הצטרפות להסכמים בינלאומיים או התקשרות בהסכמים כאלה וכן קביעת הסדרים נאותים אחרים.

## סעיף 28

א. המדינות החברות מכירות בזכותו של הילד לחינוך ומתוך כוונה להשיג זכות זו בהדרגה, על בסיס הזדמנות שווה:

1. ידאגו כי יהיה חינוך יסודי חובה חינוך פתוח לכל;
  2. יעודדו את פיתוחן של צורות שונות של חינוך תיכון, לרבות חינוך כללי ומקצועי, יעשו אותן זמינות ונגישות עבור כל ילד, וינקטו צעדים מתאימים כגון הנהגת חינוך חינוך והגשת סיוע כספי במקרה הצורך;
  3. ידאגו לכך בכל האמצעים המתאימים כי השכלה גבוהה תהיה נגישה לכל על בסיס של כשירות;
  4. ידאגו לכך כי מידע והדרכה חינוכיים ומקצועיים יהיו זמינים ונגישים לכל ילד;
  5. ינקטו אמצעים לעידוד ביקור סדיר בבתי ספר ולהקטנת שיעור הנשירה.
- ב. המדינות החברות ינקטו אמצעים נאותים להבטיח כי המשמעת בבתי הספר תונהג באופן ההולם את כבוד הילד, ובהתאם לאמנה זו.
- ג. המדינות החברות יקדמו ויעודדו שיתוף פעולה בינלאומי בעניינים הנוגעים לחינוך, במיוחד כדי לתרום לביעור הבערות והאנאלפביתיות בעולם כולו, ולהקל על הגישה לידע מדעי טכני ולשיטות הוראה מודרניות. בהקשר זה תינתן תשומת לב מיוחדת לצרכיהן של ארצות מתפתחות.

## סעיף 29

- א. המדינות החברות מסכימות כי חינוך הילד יכונן:
1. לפיתוח אישיות הילד, כישורונתיו ויכולתו הגופנית עד למיצויים המלא;
  2. לפיתוח יחס כבוד לזכויות האדם ולחירויות היסוד, ולעקרונות הגלומים במגילת האומות המאוחדות;
  3. לפיתוח יחס כבוד להורי הילד, לזהותו התרבותית, ללשונו וכן לערכיה הלאומיים של הארץ בה מתגורר הילד, לארץ מוצאו ולתרבויות שונות מתרבותו הוא;



4. להכנת הילד לחיי אחריות בחברה חופשית ברוח הבנה, שלום, סובלנות, שוויון המינים וידידות בין כל העמים, קבוצות אתניות, לאומיות ודתיות, ואנשים שהם מילידי המקום המקוריים.

5. לפתח יחס כבוד לסביבה הטבעית.

ב. שום חלק מסעיף זה או מסעיף 28 לא יפורש כעילה לפגוע בחופש יחידים וגופים לכוון ולהנחות מוסדות חינוכיים, בכפוף לעקרונות המפורטים בס"ק א' לסעיף זה ולדרישות כי החינוך הניתן במוסדות אלה יעמוד באמות מידה מינימאליות, כפי שתיקבענה ע"י המדינה.

### סעיף 30

במדינות שבהן קיימים מיעוטים אתניים, דתיים, או לשוניים או אנשים שהם מילידי המקום המקוריים, אין לשלול מילד השייך למיעוט כאמור או שהוא מילידי המקום את הזכות ליהנות מתרבותו, להצהיר על דתו ולקיים את מצוותיה, או להשתמש בשפתו הוא.

### סעיף 31

א. המדינות החברות מכירות בזכותו של ילד למנוחה, לשעות פנאי, לעסוק בפעילויות משחק ונופש המתאימות לגילו, ולהשתתף כאוות נפשו בחיי התרבות ובאמנויות.

ב. מדינות חברות יכבדו ויקדמו את זכותו של הילד להשתתף ללא סייג בחיי תרבות ואמנות וידאגו ליצירת הזדמנויות מתאימות ושוות לפעילות תרבותית, אמנותית מנפשת ומבדרת.

### סעיף 32

א. המדינות החברות מכירות בזכות של הילד להיות מוגן מפני ניצול כלכלי ומפני ביצוע עבודה העלולה להיות הרת סכנות או לפגוע בחינוך הילד או להזיק לבריאותו או להתפתחותו הגופנית, הנפשית, הרוחנית, המוסרית או החברתית.

ב. המדינות החברות ינקטו צעדים תחיקתיים, מינהלים, חברתיים וחינוכיים להבטחת הגשמתו של סעיף זה. למטרה זו ומתוך התייחסות להוראות מסמכים בינלאומיים אחרים, הנוגעים בדבר, ידאגו המדינות החברות במיוחד:

1. לקבוע גיל מינימאלי או גילים מינימאליים להעסקה בעבודה;

2. לקבוע תקנות מתאימות בעניין שעות ותנאי העסקה;

3. לקבוע עונשים מתאימים או סנקציות אחרות כדי להבטיח אכיפה יעילה של סעיף זה.

### סעיף 33

מדינות חברות ינקטו צעדים מתאימים, לרבות אמצעים תחיקתיים, מינהלים, חברתיים וחינוכיים כדי להגן על ילדים מפני שימוש בלתי חוקי בסמים נרקוטיים וחומרים פסיכותרפים כמפורט באמנות בינלאומיות הנוגעות לעניין, ולמנוע ניצול ילדים בייצור ובסחר בלתי חוקיים של חומרים כאמור.

### סעיף 34

המדינות החברות מקבלות על עצמן להגן על הילד מפני ניצול מיני ותקיפה מינית לצורותיהם. לצורך זה ינקטו המדינות החברות במיוחד אמצעים מתאימים במישור הלאומי, הדו-צדדי והרב-צדדי על-מנת למנוע:

1. הדחת ילד או כפייתו לעסוק בפעילות מינית בלתי חוקית כלשהי;
2. שימוש בילדים לשם ניצול בזנות או בעיסוק מיני בלתי-חוקי אחר;
3. שימוש בילדים לשם ניצול בהצגות פורנוגרפיות או בחומר פורנוגרפי.

### סעיף 35

המדינות החברות ינקטו אמצעים מתאימים במישור הלאומי, הדו-צדדי והרב-צדדי, על-מנת למנוע חטיפה, מכירה או סחר של ילדים לכל מטרה או בכל צורה שהיא.

### סעיף 36

המדינות החברות יגנו על הילד מפני כל צורה אחרת של ניצול המהווה פגיעה בתחום מתחומי רווחת הילד.

### סעיף 37

המדינות החברות יבטיחו כי:

1. ילד לא יועמד בפני עינויים או בפני טיפול או עונש אחרים אכזריים, בלתי-אנושיים או משפילים. לא יוטל עונש מוות, אף לא מאסר עולם בלא אפשרות שחרור, עבור עבירות שנעברו על ידי אנשים שטרם מלאו להם שמונה-עשרה שנים;
2. לא ישלל החופש מילד שלא כדין או באופן שרירותי. מעצרו, חבישתו או מאסרו של ילד יהיו בהתאם לחוק וישמשו רק כאמצעי אחרון ולפרק זמן מתאים הקצר ביותר;
3. ילד שהחופש נשלל ממנו ינהגו בו באנושיות ותוך כיבוד אישיותו כבן אדם ובאופן המתחשב בצרכיהם של בני גילו. במיוחד, ילד שהחופש נשלל ממנו יופרד מן הבוגרים, אלא אם כן מצריכה טובת הילד שלא לעשות כן, ותינתן לו הזכות לשמור על קשר עם משפחתו על ידי התכתבות וביקורים, למעט בנסיבות חריגות;
4. לילד שחופש נשלל ממנו תהיה הזכות לגישה מהירה לעזרה משפטית או לעזרה מתאימה אחרת. כן תעמוד לו הזכות לערער על חוקיות שלילת חופשו בפני בית משפט או רשות מוסמכת אחרת, עצמאית וחסרת משוא-פנים, ולקבלת החלטה מהירה בהליך כאמור.





### סעיף 38

- א. המדינות החברות מקבלות על עצמן לכבד ולהבטיח כי יכובדו כללים של חוק הומניטארי בינלאומי החלים עליהן במצבים של מאבק מזוין, והנוגעים לילד.
- ב. המדינות החברות ינקטו בכל צעד אפשרי כדי להבטיח כי אנשים שטרם מלאו להם חמש-עשרה שנים לא ייטלו חלק ישיר במעשי איבה.
- ג. מדינות חברות ימנעו מלגייס אדם שטרם מלאו לו חמש-עשרה שנים לכוחותיהם המזוינים. בבואן לגייס אנשים שמלאו להם חמש-עשרה שנים אך טרם מלאו להם שמונה-עשרה שנים, ישתדלו המדינות החברות לתת קדימות למבוגרים יותר.
- ד. בהתאם למחויבותן על-פי החוק ההומניטארי הבינלאומי להגן על אוכלוסייה אזרחית במהלך מאבקים מזוינים, ינקטו המדינות החברות כל צעד אפשרי כדי להבטיח הגנה וטיפול לילדים הנפגעים על ידי מאבק מזוין.

### סעיף 39

מדינות חברות ינקטו בכל האמצעים הנאותים כדי להבטיח שיקום גופני ופסיכולוגי ושילוב מחדש בחברה לילד שרוי במצוקה, בשל כל צורה של הזנחה, ניצול, או התעללות, עינויים או צורות אחרות של יחס או ענישה אכזריים, בלתי-אנושיים, או משפילים, או מאבקים מזוינים. שיקום ושילוב מחדש כאמור יעשו בסביבה המטפחת או בריאות הילד וכבודו העצמי.

### סעיף 40

- א. המדינות החברות מכירות בזכותו של ילד אשר נטען כי הפר את דיני העונשין, או הואשם בהפרתם או נקבע כי הפר אותם, להיות מטופל באופן המתיישב עם תחושת כבודו של הילד וערכו העצמי, המחזק את הכבוד שהוא רוכש לזכויות האדם ולחירויות הבסיסיות של אחרים, תוך התחשבות בגיל הילד ובחיוניות שילובו בחברה ומילוי תפקיד יצירתי בה.
- ב. למטרה זו, ותוך התחשבות בהוראות המסמכים הבינלאומיים הנוגעים בדבר, יבטיחו המדינות החברות במיוחד כי:
  1. לא תועלה טענה או אשמה כנגד ילד, או קביעה כי הפר את דיני העונשין בעת מעשה או מחדל שלא היו אסורים ע"י חוק לאומי או בינלאומי בעת עשייתם.
  2. ילד אשר נטען כי הפר את דיני העונשין או הואשם בהפרתם, יהיו לו לפחות הערבויות הבאות:
    - I. להיות בחזקת זכאי, כל עוד לא הוכחה אשמתו על-פי דין;
    - II. לקבל ללא דיחוי ובמישרין מידע על האשמות נגדו, ומקום שמתאים, באמצעות הוריו או אפוטרופסיו החוקיים, ולקבל סיוע משפטי או אחר, לפי הצורך, בהכנת הגנתו והצגתה;

III. שהעניין יוכרע ללא דיחוי ע"י רשות מוסמכת, או גוף שיפוטי, בלתי-תלויים וחסרי משוא פנים, בשימוע הוגן על-דין, בסיוע מתאים משפטי או אחר, ובמיוחד תוך התחשבות בגילו ובמצבו, בנוכחות הוריו או אפוטרופסיו החוקיים, אלא אם כן ייחשב הדבר שלא לטובתו של הילד;

IV. שלא להיאלץ לתת עדות או להודות באשמה: לחקור, או לדרוש כי יחקרו, עדים עוינים, ולהשיג את השתתפותם וחקירתם של עדים מטעמו בתנאי שוויון;

V. הסתבר כי הפר את דיני העונשין, להביא לעיון מחדש בהחלטה זו ובאמצעים הנקוטים בעקבותיה ע"י רשות מוסמכת או גוף שיפוטי בלתי-תלויים וחסרי משוא-פנים, על-פי דין;

VI. מקום שאין ביכולתו של הילד להבין או לדבר בשפה בה משתמשים, להסתייע במתורגמן חינם אין כסף;

VII. בכל שלבי ההליכים, תכובד פרטיות הילד במלואה.

ג. המדינות החברות ישאפו לקדם קביעת חוקים, נהלים, רשויות ומוסדות הנועדים במיוחד לילדים אשר נטען כי הפרו את דיני העונשין, או הואשמו בהפרתם, או נקבע כי הפרו אותם, ובפרט:

1. קביעת גיל מזערי שמתחתיו יוחזקו ילדים כחסרי יכולת להפר את דיני העונשין;
2. מקום שרצוי ומתאים, אמצעים לטיפול בילדים כאמור מבלי להיזקק להליכים שיפוטיים, ובלבד שזכויות האדם ואמצעי הגנה משפטיים יכובדו במלואם.
- ד. מגוון סידורים, כגון טיפול, צווי הכוונה והשגחה, ייעוץ, מבחן, טיפול אומן, חינוך ותוכניות הכשרה מקצועיות וחלופות אחרות לטיפול מוסדי יהיו זמניים על-מנת להבטיח כי ילדים יטופלו באופן העולה בקנה אחד עם רווחתם ושהוא יחסי הן למצבם והן לעבירה שנעברה.

## סעיף 41

אין באמנה זו כדי לפגוע בהוראות העשויות להיות יעילות למימוש זכויות הילד, ואשר יכולות להיכלל:

1. בחוק מחוקי מדינה חברה; או
2. במשפט הבינלאומי כפי שהוא בתוקף באותה מדינה.

## חלק 2

## סעיף 42

מדינות חברות מקבלות על עצמן להביא את עקרונות אמנה זו והוראותיה לידיעת הציבור הרחב, באמצעים מתאימים ויעילים, למבוגרים ולילדים כאחד.



### סעיף 43

- א. על-מנת לבחון את התקדמות המדינות החברות במילוי ההתחייבויות המפורטות באמנה זו תוקם ועדה לזכויות הילד שתמלא את התפקידים המפורטים להלן.
- ב. הוועדה תורכב מעשרה מומחים בעלי מעמד מוסרי גבוה ומיומנות מוכרת בתחום המכוסה ע"י אמנה זו, חברי הוועדה ייבחרו ע"י המדינות החברות מקרב אזרחיהן וישותפו על בסיס כישוריהם האישיים, תוך התחשבות בהתפלגות גיאוגרפית הוגנת, ובשיטות המשפטיות העיקריות.
- ג. חברי הוועדה ייבחרו בהצבעה חשאית, מתוך רשימת מועמדים מוצעים ע"י המדינות החברות. כל מדינה תוכל להציע מועמד אחד מקרב אזרחיה.
- ד. הבחירות הראשונות לוועדה יתקיימו לא יאוחר מששה חודשים אחרי כניסת אמנה זו לתוקף ולאחר מכן אחת לשנתיים. לפחות ארבעה חודשים לפני מועד הבחירות, ישלח המזכיר הכללי של האו"ם למדינות החברות מכתב המזמין אותן להגיש את מועמדיהן בתוך חודשיים. לאחר מכן יערך המזכיר הכללי רשימה אלפביתית של המועמדים, תוך ציון המדינות המציעות אותם, ויגיש אותה למדינות שהן חברות באמנה זו.
- ה. הבחירות יתקיימו בכינוסי המדינות החברות המזומנות ע"י המזכיר הכללי של האומות המאוחדות. בכינוסים אלה, בהם שני שלישים מהמדינות החברות יהוו מניין חוקי, האנשים שייבחרו לוועד יהיו אלה המקבלים את מספר הקולות הגדול ביותר ורוב מוחלט של קולות נציגי המדינות והחברות הנוכחים והמצביעים.
- ו. חברי הוועדה ייבחרו לתקופה של ארבע שנים. הם יוכלו לשוב ולהיבחר אם תוגש מועמדותם שנית. כהונת חמישה בין חברי הוועדה שנבחרו בבחירות הראשונות תסתיים בתום שנתיים, שמותיהם של חמישה חברים אלה ייבחרו על-פי גורל מיד לאחר הבחירות הראשונות ע"י יושב ראש הכינוס.
- ז. נפטר חבר הוועדה או מתפטר, או מצהיר כי מסיבה כלשהי אין הוא יכול כבר למלא את תפקידי הוועדה, תמנה המדינה החברה שהציעה אותו מומחה אחר מבין אזרחיה לשרת במשך יתרת תקופת הכהונה, בכפוף לאישור הוועדה.
- ח. הוועדה תקבע לעצמה כללי נהל.
- ט. הוועדה תבחר את עובדיה לתקופה של שנתיים.
- י. ישיבות הוועדה יתקיימו כרגיל במרכז האומות המאוחדות או במקום מתאים אחר כפי שתקבע הוועדה. הוועדה תתכנס כרגיל אחד לשנה. משך ישיבות הוועדה ייקבע ויבחן מחדש, אם צריך, בכינוס המדינות החברות באמנה זו, בכפוף לאישור לעצרת הכללית.
- יא. המזכיר הכללי של האומות המאוחדות ידאג לספק את הסגל ואת המתקנים הדרושים לביצוע היעיל של משימות הוועדה במסגרת אמנה זו.
- יב. באישור העצרת הכללית יקבלו חברי הוועדה המוקמת, במסגרת אמנה זו, גמול ממקורות האומות המאוחדות, לפי תנאים שתקבע העצרת הכללית.

## סעיף 44

א. המדינות החברות מקבלות על עצמן להגיש לוועדה, באמצעות המזכיר הכללי של האומות המאוחדות, דו"חות על האמצעים שנקטו כדי לתת תוקף לזכויות המוכרות בזה ועל ההתקדמות שהושגה במימוש זכויות אלה:

1. בתוך שנתיים ממועד כניסת האמנה לתוקף עבור המדינה החברה הנוגעת לעניין;
2. לאחר מכן אחת לחמש שנים.
- ב. דוחות המוגשים על-פי סעיף זה יציגו, מקום שיש, גורמים וקשיים, המשפיעים על מידת יישום ההתחייבויות על פי אמנה זו, כמו-כן יכילו הדו"חות מידע מספיק כדי לאפשר לוועדה הבנה מקיפה בדבר יישום האמנה בארץ הנוגעת לעניין.
- ג. מדינה חברה שהגישה דו"ח ראשוני מפורט לוועדה, אינה מחויבת לחזור על מידע בסיסי שכבר סופק בדוחותיהם הבאים, המוגשים בהתאם לס"ק א'(2).
- ד. הוועדה רשאית לבקש ממדינות חברות מידע נוסף בנוגע ליישום האמנה.
- ה. הוועדה תגיש אחת לשנתיים לעצרת הכללית באמצעות המועצה הכלכלית והחברתית, דו"חות על פעולותיה.
- ו. המדינות החברות ידאגו להפיץ את דוחותיהן בקרב הציבור הרחב בארצותיהן.

## סעיף 45

על-מנת לקדם את יישומה המלא של אמנה זו ולעודד שיתוף-פעולה בינלאומי בתחומים המכוסים על-ידיה:

1. הסוכנויות המיוחדות, קרן האומות המאוחדות למען הילד, וגופים אחרים של האומות המאוחדות זכאים להיות מיוצגים בדיונים על ביצוע אותן הוראות של אמנה זו הנוגעות לתחומים שעליהם מופקדים גופים וסוכנויות כאמור. הוועדה רשאית להזמין את הסוכנויות המיוחדות, את קרן האומות המאוחדות למען הילד וגופים מוסמכים אחרים כראות עיניה על-מנת לספק חוות-דעת מקצועית בדבר יישום האמנה בתחומים שבטיפולם הספציפי. הוועדה רשאית להזמין את הסוכנויות המיוחדות, את קרן האומות המאוחדות למען הילד וגופי א"ם אחרים להגיש דו"חות על יישומה של האמנה בתחומים החלים בתחום פעילותם;
2. הוועדה תעביר לסוכנויות המיוחדות, לקרן האומות המאוחדות למען הילד ולגופים מוסמכים אחרים, על-פי שיקוליה, דו"חות ממדינות חברות המכילים בקשה לייעוץ טכני או סיוע, או הבעת צורך בשכאלה, בצרוף הערות הוועדה והצעותיה, מקום שיש, על-אודות פניות כאמור;
3. הוועדה רשאית להמליץ בפני העצרת הכללית לבקש מהמזכיר הכללי לערוך מטעמה מחקרים בנושאים ספציפיים הקשורים בזכויות הילד;
4. הוועדה רשאית להציע הצעות ולהמליץ המלצות כלליות המבוססות על מידע שנתקבל בעקבות סעיפים 44 ו-45 לאמנה זו. הצעות והמלצות כאמור יועברו למדינות חברות הנוגעות בדבר, וידווח עליהם לעצרת הכללית, בצרוף הערות, אם ישנן כאלה, ממדינות חברות.



### חלק 3

#### סעיף 46

אמנה זו פתוחה לחתימה בפני כל המדינות.

#### סעיף 47

אמנה זו כפופה לאשרור, מסמכי האשרור יופקדו בידי המזכיר הכללי של האומות המאוחדות.

#### סעיף 48

אמנה זו תישאר פתוחה להצטרפות ע"י כל מדינה. מסמכי הצטרפות יופקדו בידי המזכיר הכללי של האומות

#### סעיף 49

- א. אמנה זו תיכנס לתוקף ביום השלושים לאחר תאריך הפקדתו בידי המזכיר הכללי של האומות המאוחדות של מסמך האשרור או ההצטרפות העשירים.
- ב. לגבי מדינה המאשררת את האמנה או המצטרפת אליה לאחר הפקדת מסמך האשרור או ההצטרפות העשירים, תיכנס האמנה לתוקף ביום השלושים לאחר הפקדת מסמך האשרור או ההצטרפות ע"י המדינה האמורה.

#### סעיף 50

- א. מדינה חברה רשאית להציע תיקון ולהגישו למזכיר הכללי של האומות המאוחדות. המזכיר הכללי יעביר את התיקון המוצע למדינות החברות בצירוף בקשה לציין אם הן בעד כינוס ועידה של המדינות החברות לשם דיון בהצעות והצבעה עליהן. למקרה שבתוך ארבעה חודשים ממועד ההודעה הנ"ל יתמכו לפחות שליש מן המדינות החברות בוועידה כאמור, יוזמן המזכיר הכללי את הוועידה בחסות האו"ם. תיקון שאומץ על-ידי שליש מן המדינות החברות הנוכחות ומצביעות בוועידה יוגש לאישור העצרת הכללית.
- ב. תיקון שאומץ על-פי ס"ק א' לסעיף זה ייכנס לתוקף עם אישורו ע"י העצרת הכללית של האומות המאוחדות וקבלתו ע"י רוב של שני שלישים מן המדינות החברות.
- ג. תיקון שנכנס לתוקף יחייב את אותן המדינות החברות שקיבלו אותו, כשמדינות חברות אחרות יישארו מחויבות למלא אחרי הוראות אמנה זו וכן כל תיקון אחר שקיבלו בעבר.

## סעיף 51

- א. המזכיר הכללי של האומות המאוחדות יקבל ויפיץ בכל המדינות את נוסח ההסתייגויות שנעשו ע"י מדינות בעת האשרור או ההצטרפות.
- ב. לא תותר הסתייגות הנוגדת את יעדה ומטרתה של אמנה זו.
- ג. ניתן לבטל הסתייגויות בכל עת ע"י הודעה על כך למזכיר הכללי של האומות המאוחדות אשר יודיע על כך לכל המדינות. הודעה כאמור תיכנס לתוקף בתאריך קבלתה ע"י המזכיר הכללי.

## סעיף 52

מדינה חברה רשאית להסתלק מאמנה זו ע"י הודעה בכתב למזכיר הכללי של האומות המאוחדות. הסתלקות כאמור תיכנס לתוקף שנה אחת לאחר תאריך קבלתה על-ידי המזכיר הכללי של האומות המאוחדות.

## סעיף 53

המזכיר הכללי של האומות המאוחדות נקבע להיות הנאמן של אמנה זו.

## סעיף 54

המקור של אמנה זו, אשר נוסחיו הערבי, הסיני, האנגלי, הצרפתי, הרוסי והספרדי מהימנים במידה שווה, יופקד בידי המזכיר הכללי של האומות המאוחדות.